

Центральний державний
історичний архів України

м. Київ

Фонд

69

Опис

1

№ за реєстром

117

КОЗЕЛЕЦЬКИЙ ПІДКОМОРСЬКИЙ

КОЗЕЛЕЦЬКИЙ ПОВІТОВИЙ ПІДКОМОРСЬКИЙ

СУД

Фонд 69

Оп. 1

1776

Центральный государственный исторический архив УССР

КОЗЕЛЕЦЬКИЙ ПОВІТОВИЙ ПІДКОМОРСЬКИЙ СУД

(название фонда)

Фонд № 69

О п и с ь № 1

(название описи)

1776 год.

(крайние даты документальных материалов)

(1764 - 1840 рр.)

м. Козелець, сотенне містечко Київського полку, з 1781 р. - повітове місто Київського намісництва, з 1796 р. - Малоросійської губернії, з 1802 р. - Чернігівської губернії.

Заснований згідно з універсалом гетьмана від 19 листопада 1763 р.¹⁾, підтвердженого указом Сенату від 10 листопада 1764 р.²⁾, який санкціонував новий судовий устрій в Лівобережній Україні. Статутний шляхетський підкоморський суд створено для розгляду земельних спорів на території повіту.

В кінці 1763 - початку 1764 р. у полку проведено вибори кандидатів у підкоморії³⁾. У виборах брала участь полкова старшина, духовенство, землевласники (представники магістрату), які мали землі на території полку. Кандидатів у підкоморії обирали з числа бунчукових товаришів або полкової старшини. Списки кандидатів Генеральна військова канцелярія направляла на затвердження гетьману. Новообрані судді приймали присягу⁴⁾.

Посади підкоморіїв та їхніх двох помічників-коморників (підбирав підкоморій) були пожиттєві. За свої становищем підкоморій вважався першою особою після полковника. Виконавські функції здійснював возний. Підкоморські суди не мали постійного приміщення і справи розглядалися на місцях, шляхом огляду спірних ділянок.

* Загальну довідку про підкоморські повітові суди див. в опису 1, ф. 1485, Батуринський повітовий підкоморський суд.

1) ЦДА, ф. 51, оп. 3, спр. 17715; ф. 54, оп. 2, спр. 355. Сборник Харьковского историко-филологического общества. т. 8, л., 1896;

2) ПСЗ, т. XLVI, № 15228, 15265

3) ЦДА, ф. 65, оп. 1, спр. II; ф. 51, оп. 1, спр. 2696, 2716, 2708; Сборник Харьковского историко-филологического общества. т. 8, л., 1896, с. 234-235;

4) ЦДА, ф. 51, оп. 1, спр. 2697.

До розгляду справ підкоморський суд приступав за пропозицією земського іноді городського судів (тоді своє рішення і справу повертав судам) або на прохання самих чолобитчиків.

23 грудня 1763 р. гетьман видав універсал, в якому регламентував денкі сторони діяльності підкоморських судів⁵⁾.

Рішення підкоморського суду були остаточними і підлягали перегляду тільки в апеляційному порядку. Вищою апеляційною інстанцією був Генеральний військовий суд, з 1764 р. - II Малоросійська колегія.

Ліквідовано у 1781 р. в зв'язку з скасуванням в Лівобережній Україні козацько-адміністративного устрою і утворенням намісництва⁶⁾. На території Київського намісництва введено положення Учрежденія про управління губернією⁷⁾.

Відновлений указом Павла I від 30 листопада 1796 р.⁸⁾ Розглядав спірні справи про розмежування земель і штати межувальників. При суді знаходився уздний землемір. Підлягав - Малоросійському генеральному суду (з 1802 р. - Чернігівському генеральному суду). *Висхідні* ф. З 1834 р. діяв під назвою межовий суд⁹⁾. Ліквідований остаточно у 1840 р.¹⁰⁾

Підкоморський суд від Малоросійської колегії, Малоросійського генерального суду та ін. одержував укази, накази, посилав їм донашення, рапорти. З рівними за положенням установами (земськими, городськими судами) зносився промеморіями, повідомленнями. В суді велися реєстрові книги документів, що надходили до суду; книги протоколів, засідань, рішень суду.

5) ЦДА, ф.56, оп.3, спр.3589

6) ПСЗ, т. XXI, № 15228, 15265.

7) ПСЗ, т. XX, № 14392

8) ПСЗ, т. XXIV, № 17594

9) 2ПСЗ, т. IX, від. I, № 6718

10) 2ПСЗ, т. XV, № 13591

Фонд надійшов до ЦДІА з бувшого Центрального архіву давніх актів (1944 р.) та філіалу ЦДІА в м.Харкові (1968 р.). Науково-довідковий апарат фонду складається з трьох описів: опис 1 за 1776 р. - 3 од.зб. Текст опису машинописний, частково рукописний. Включено недіючі описи;

опис 2 за 1767, 1776, 1780 - 4 од.зб. Текст опису машинописний;

опис 3 за 1797, 1808 р. - 6 од.зб. Текст опису рукописний.

Опис 2, 3 надійшли з філіалу ЦДІА в м.Харкові. У 1954 р. суд підкоморський повіту Козелецького об'єднано з ф.Козелецький підкоморський повітовий суд.

У 1963 р. проведено виявлення документальних матеріалів за темою: "Історія міст і сіл України".

У фонді зберігаються справи про розмежування ґрунтів між козаками і монастирями, встановлення повітових кордонів та ін.

Література:

Д.Миллер. Очерки из истории и юридического быта старой Малороссии. Суды земские, городские и подкоморские в XVIII ст. Сборник Харьковского историко-филологического общества. т.8, X., 1896;
А.И.Пашук. Суд і судочинство на Лівобережній Україні в XVII-XVIII ст. (1648-1782), Львів, 1967.

Лл. Слюзюк

№№ пп	Дело- произв. №	Наименование дел и др. единиц хранения	Даты на- чала и окончания	Колич. лист.	Отметка
1	2	3	4	5	6

I	Дело о споре за землю между казаком и Бровари Тонченко-Шкуротадским М. и Киево-Печерским Троиц- ко-Больническим монастырем	1776 г.	8		

В данную опись внесено I | одна | единица
хранения.

НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

| ПОЛЫНЕЦ |

7 | II - 52 года.

Опись отредактирована научным сотрудником
ХОМУТЕЦКОЙ З. и отпечатана в 1954 году.

16 января 1956г. Нач. отдела А. Трезнев
Знаменье документов Ревельского
архива: тридцать переводов ^{названия} док. маш.
9х11-1970г. ст. архив. сабр. Гущиничев

- 2. Действующая опись,
составленная в 1952г. 1776г. 1 л.
- 3. 10 - все 1769-
1776г. 1 л.

Внесено в опись на основании
акта от 17/II-1975г. 2/два/ листа.
по п. 2-3.

Налицо 3/три/ листа.
17/II-75г. Нач. отдела Т. Сергеева,
ст. кр. перевод. Делин

Опис вивчено.
Всього в наявності 3/три) сирва.
Зав. відділом *[Signature]* Філіпенко Л. Я.
Спів. архівограф *[Signature]* Нілбає А. Н. 21.4.1989 г.

ЦІА УССР
ПРОВЕРЕНО
* 6 - сервіс 1990 г.
наказом керівника ЦіА 7.11.89

НАІАН УКРАЇНИ
ПЕРЕВІРЕНО
"09" 11 2016
Сп.зод. графік в к.м. Майданська Св

[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint handwritten text at the bottom of the page.]

В давной описи подлинно и
произмеровано: 1/одна/
Сиратина.

Св. арх. Микитика.
26/X.682.